

El paisatge segons Rosa Torres

Són cingles i pins que es poden reconèixer. Són el Montgó i el Penyagolosa i la bellesa dura del Maestrat. És el paisatge passat per la visió, la reflexió i l'elaboració acurada de Rosa Torres, fet pintura i evocació. Tota una experiència.

“Per què els artistes valencians no ens pinten el paisatge?” Martí Domínguez, biòleg, assagista, narrador, llançava la pregunta al vent durant la presentació de l'exposició que el Centre Cultural La Nau, de la Universitat de València, obria fins el dia 16 de setembre i que duu per títol, precisament, “Boscos i muntanyes. La naturalesa de Rosa Torres”. No trobava explicació al buit, ni cap resposta convincent (cap resposta, de fet), però tot seguit s'endinsava en el món de colors treballats en contrast, als paisatges recognoscibles o evocats que ha creat Rosa Torres (València, 1948) durant dècades **55**

PRATS I CAMPS
Rosa Torres i, al fons, Martí Domínguez, entre els quadres de l'exposició.

d'investigació i realització pictòriques, i l'interrogant ja no semblava tan afeixugat: hi ha hagut algú que sí que ho ha fet, que ens ha pintat el paisatge amb cura i dedicació i sapiència també, i aquesta seva persistència ens salva.

Una mica més que això, ha fet, ben mirat, la pintora valenciana: "la seua fidelitat al paisatge" com a motiu artístic, reconeixia Domínguez al mateix acte, ha estat constant. També ha creat retrats d'animals i tant com ha volgut, però una part molt important del treball de Torres ha estat, precisament, "la reivindicació del paisatgisme com una forma d'art major". Amb el seu joc de geometries, amb la combinació sempre

meditada de colors plans creats a posta, i amb el negre que perfila al gust, Rosa Torres ens recorda la grandesa que pot tenir, també, el paisatge fet art.

Màxima expressió. "Cézanne va pintar un gran pi de la Provença, recordant les seues passejades amb Émile Zola per aquelles muntanyes, quan eren joves i tenien el cap ple a vessar de somnis", escriu Martí Domínguez, que ha estat el comissari de l'exposició. I continua: "John Constable va pintar el tronc d'un roure, i va copsar-ne fins a l'últim detall, fins a l'últim liquen del seu tronc centenari. Allò no és un pi o un roure (ni la pintura de), sinó alguna cosa molt més transcendent: rere aquell pi i aquell roure hi són ells, Cézanne i Constable. Igual com rere els versos al pi de Formentor o al teix de Lorton hi ha Costa i Llobera i Wordsworth. El que fa immortal un vers o una pinzellada és la quantitat d'experiència humana que atresora. L'art, en última instància, es redueix a això, a ser tu i saber-ho contar. I durant aquests últims anys Rosa Torres ha assolit amb aquestes obres sobre la seua terra la màxima expressió de l'art."

El camí de Rosa Torres avança sempre pel voral de l'abstracció, sense acabar-hi, però, d'arribar mai. Perquè no ho vol, no ho fa, val a dir. Perquè ha trobat un llenguatge propi en la síntesi de la síntesi, en la peculiar desconstrucció de la realitat (de la natura, en aquest cas) que en genera una de paral·lela, immortalitzada en art.

I aquest camí es pot ben seguir a la mostra que s'ha organitzat a València: l'ordre cronològic permet que la passejada esdevingui una veritable immersió en l'evolució creativa de l'artista. Ella mateixa, explicava davant dels bells quadres de gran format, ha experimentat "una redescoberta o un retrobament amb paisatges que vaig pintar els anys 80".

Moltes de les obres, de fet, són inèdites a València. Provenen de la Galeria Sen, un espai emblemàtic de Madrid al qual Torres ha estat vinculada des dels anys 70 fins a la recent jubilació de la galerista: "He pogut treballar gràcies a l'ajuda d'aquella galeria", raona l'artista quan evoca la seguretat que donava pintar amb el "sou" que rebia de Sen en canvi dels quadres. Ara, algunes de les obres de la Sen han

viatjat fins a l'origen, fins a València, per a ser compartides durant un grapat de mesos.

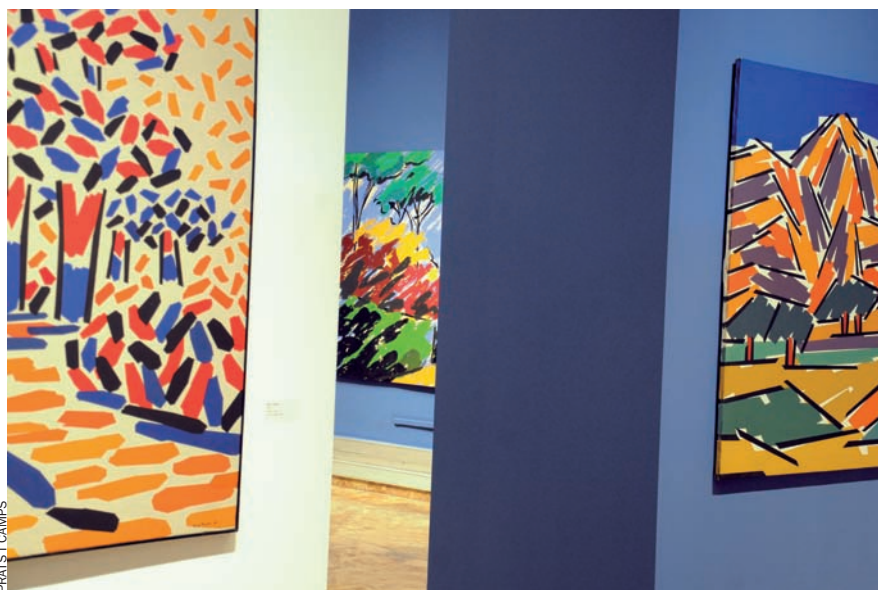
I gràcies a aquesta possibilitat es fa ben visible l'evolució de la pintora, des de les obres dels 70, potser més fosques, tal com el moment demanava, relata ella mateixa, fins a l'últimíssima creació, la sèrie *Bantok Park* que elabora per a fer-ne un gran mural a Birmingham.

Quatre dècades. L'exposició serveix, a més de reconèixer la dedicació de la pintora als paisatges (sobretot als paisatges, que també es deixa seduir pels parcs, pels animals o les flors), per a copsar-ne l'evolució. Posats a comptar, ens trobem al davant d'una artista amb quatre dècades de trajectòria. I que manté intacta (si no intensificada per les coses que ha anat aprenent, pinzell en mà) la idea i la intenció.

Rosa és filla del pintor Luis Torres Pastor i pràcticament no es recorda sense art al voltant. Les seves primeres passes al món de la pintura les va fer ajudant l'Equip Crònica. I amb ells comparteix, per exemple, aquesta mena de grisor primera (que no ho és ben bé: són caquis i marrons, potser, verds foscos que no avisaven de l'esclat en roig i magenta i blau elèctric o verd clar o roig o etcètera que havia d'arribar anys després per a donar als llenços l'inconfusible segell Rosa Torres, vital i precís en la seva fragmentació de la realitat). "Pràcticament tots pintàvem en grisos", en aquell temps, evoca l'artista; "Ves per on: encara que no ho sembla, pintàvem en grisos."

Va començar amb els Crònica, però de seguida se'n va distanciar. No pas humanament, que la relació s'ha mantingut en el temps, sinó plàsticament. Ho explica, al catàleg editat per a l'exposició, l'historiador i crític d'art Francesc Miralles: així com Cézanne, "d'esperit clàssic, donava prioritat a la realització, a la consolidació de la realitat figurativa—per això es va allunyar de qualsevol dissolució impressionista de la forma", Torres, "d'esperit avantgardista, dóna prioritat a la modulació", és a dir, al treball "amb el color donant intensitat al tema". I per això, conclou Miralles, "es va allunyar dels seus companys de l'Equip Crònica". Perquè, per a Rosa Torres, no és que el color doni

A l'obra de Rosa Torres, el color hi té tot el pes.

sentit a l'obra, destaca també el crític, "sinó que és l'obra".

Torres, de fet, continua Miralles, "no va seguir el camí de l'art de la crítica social, que era la via més reconeguda quan ella s'endinsava en el món de la creació plàstica. Més aviat va agafar un camí poc transitat, tot i ser el més agosarat i innovador. En la crítica social es continuava donant la màxima importància al tema; Rosa Torres dona tot el pes al color".

La interpretació. Ella mateixa defineix interessos i intencions: "Per a mi, el més important no és el paisatge en si, encara que em motiva molt, sinó la interpretació d'eixe paisatge, d'eixa imatge, la composició de formes, de colors, de línies, de taques."

Per a aconseguir-ho, per a elaborar cadascun dels seus quadres, aquesta

seva abstracció de temes ben figuratius, Rosa Torres es prepara a consciència. I a l'exposició també se'ns hi mostra aquesta tasca prèvia, la destil·lació de cada projecte, de cada paisatge que decideix convertir en peça d'art. I escriu Martí Domínguez, rendit a les evocacions del ginebró i les oliveres, als perfils del Penyagolosa o de la mar, als colors magnífics sobre el blanc (blaus de mar o de cel, roig per a l'escorça del pi i tants de verds com facin falta per a l'ocasió: "Els verds són molt perillosos!", avisa l'escriptor, per cert, després de constatar l'encert creador de Rosa Torres): "Aquells pins, aquells boscos, aquelles muntanyes, aquelles perspectives naixen després de molts anys de pacient observació, de molts esbossos, de moltes provatures, d'intents més o menys aconseguits. Per això, quan ara

els descobrim en la seua plenitud, ens commouen, i els troncs rojos dels pins del mural de Birmingham, retorts, flàmigues, *avec la tête Chevelue*, que diria Cézanne, són d'una gran bellesa."

Perquè, al costat dels quadres hi ha els esbossos, també: "Per a un quadre puc fer entre vint i cinquanta paperets dibuixats abans que me n'agrade cap", ens explica l'artista. A primer cop d'ull, un bon nombre d'aquests seus *paperets* que ara s'exposen, ens poden semblar petites peces d'art, *delicatesen*, regals condensats per als sentits. Ella considera que no, però, que no és la combinació de colors i de formes i de tot que cerca i que li cal per a confegir el quadre. I va fent, *paperet rere paperet*, fins que troba allò que vol: "No hi ha cap casualitat en cap quadre", ens explica, "tot està molt pensat i molt estructurat".

"Alguna vegada", es preguntava fa temps el president de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles, Romà de la Calle, "Rosa Torres ha realitzat els esbossos previs precisament amb tisores? Que potser s'han generat les taques, pinzellades, traços, formes i elements plàstics del seu univers visual a base d'estratègiques i calculades tisorades i talls preparatoris?". Recupera la reflexió ara per a recordar-nos que tisorades, no, però estratègiques i calculades, sí: "No hi ha res de més contrari a les claus de la poètica de Rosa Torres que l'espontaneïtat, la improvisació o la facilitat executiva." Les aparences enganyen, efectivament. O no. És només que són el que són: aparences.

Núria Cadenes